

Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru)

**Cyfrif Derbyniadau a Thaliadau
1 Ebrill 2021 i 31 Mawrth 2022**

Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988

**Paratowyd y cyfrif o dan baragraff 1 o Atodlen 8 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth
Leol 1988 (c.41)**

Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru)

Cyfrif Derbyniadau a Thaliadau 1 Ebrill 2021 i 31 Mawrth 2022

Cynnwys	Tudalen
RHAGAIR	3
Y Cefndir Statudol	3
Adolygiad o 2021-22	5
Datblygiadau Ardrethi Annomestig yn y Dyfodol	5
Datganiad o Gyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyfrifyddu mewn perthynas â'r Cyfrif	7
Datganiad Llywodraethiant	8
Tystysgrif ac Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i Senedd Cymru	12
Cyfrif Derbyniadau a Thaliadau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022	16
Nodiadau i'r Cyfrif	18

**CYFRIF ARDRETHI ANNOMESTIG CYMRU
CYFRIF DERBYNIADAU A THALIADAU 2021-22**

DEDDF CYLLID LLYWODRAETH LEOL 1988

**CYFUNO ARDRETHI ANNOMESTIG A'U HAILDDOSBARTHU I'R
AWDURDODAU LLEOL A CHOMISIYNWYR HEDDLU A THROSEDDU YNG
NGHYMRU**

**Cyfrif a baratowyd o dan Baragraff 1 o Atodlen 8 i'r
Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 (c.41)**

RHAGAIR

Y CEFNDIR STATUDOL

1. Mae'r cyfrif ar gyfer 2021-22 yn dangos:
 - a. symiau a dderbyniwyd gan Weinidogion Cymru yn 2021/22
 - i. o dan Adran 54¹ mewn perthynas ag ardrethi annomestig a delir gan dalwyr ardrethi ar y rhestr ardrethi ganolog;
 - ii. o dan baragraff 5(5)² mewn perthynas â swm dros dro ardrethi annomestig sydd i'w casglu yn ôl amcangyfrif yr Awdurdodau Bilio³ yn 2021-22;
 - iii. o dan baragraff 5(9) mewn perthynas â'r ardrethi ychwanegol a gasglwyd gan yr Awdurdodau Bilio yn sgil cyfrifo symiau terfynol ardrethi annomestig a oedd yn ddyledus ar gyfer 2020-21 a'r blynyddoedd blaenorol, ac oddi wrth dalwyr ardrethi ar y rhestr ardrethi ganolog yn sgil ailgyfrifo'r symiau sy'n ddyledus; a
 - b. taliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru yn 2021-22
 - i. o dan baragraff 5(10) mewn perthynas ag ad-dalu cyfraniadau dros ben i Awdurdodau Bilio yn sgil cyfrifo symiau terfynol ardrethi annomestig a oedd yn ddyledus ar gyfer 2020-21 a'r blynyddoedd blaenorol, ac i dalwyr ardrethi ar y rhestr ardrethi ganolog yn sgil ailgyfrifo'r symiau sy'n ddyledus; a
 - ii. o dan baragraff 12 mewn perthynas ag ardrethi annomestig sy'n cael eu dosbarthu i Awdurdodau Derbyn yn gyfrannol i'r boblogaeth oedolion preswyl.

¹ Ac eithrio lle y nodir yn wahanol mae'r holl gyfeiriadau at 'adrannau' yn ymwneud â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988. Diwygiwyd Deddf 1988 yn arbennig gan Atodlen 5 i Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, Atodlen 12 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, Deddf Ardrethi Annomestig 1994 a Deddf Llywodraeth Leol 2003.

² Ac eithrio lle y nodir yn wahanol mae'r holl gyfeiriadau at "baragraffau" yn ymwneud â pharagraffau o Atodlen 8 i Ddeddf 1988

³ Awdurdodau Bilio yw Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol. Awdurdodau Derbyn yw Awdurdodau Bilio a Chomisiynwyr Heddlu a Throseddu.

2. Cyfrifon cysylltiedig sy'n ymwneud â'r gwariant hwn yw Cyfrifon Cyfunol Llywodraeth Cymru ar gyfer Gweinidogion Cymru am y cyfnod 1 Ebrill 2021 i 31 Mawrth 2022.

Cyfuno ac Dosbarthu Ardrethi Annomestig

3. Mae Gweinidogion Cymru yn derbyn ardrethi annomestig sy'n cael eu casglu oddi wrth dalwyr ardrethi gan yr Awdurdodau Bilio neu sy'n cael eu talu'n uniongyrchol i Weinidogion Cymru gan dalwyr ardrethi ar y Rhestr Ardrethi Ganolog. Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru dddosbarthu'r cyfraniadau i'r Awdurdodau Derbyn yn gyfrannol i'r boblogaeth oedolion preswyl (18 oed neu drosodd) ym mhob ardal weinyddol (Adroddiadau Cyllid Llywodraeth Leol 2021-22, Rhifau 1 a 2). Mae'r holl ardrethi annomestig felly'n cael eu cyfuno a'u hailddosbarthu. Mae'r ffordd y mae'r pwll yn gweithredu'n cael ei llywodraethu gan Atodlen 8 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 a rheoliadau a wneir o dan adran 141.
4. Bwriedir i symiau y mae eu hangen ar gyfer gwneud taliadau gan Weinidogion Cymru ar gyfer ailddosbarthu ardrethi annomestig gael eu codi ar Gronfa Gyfunol Cymru. Bwriedir i dderbyniadau Gweinidogion Cymru o ardrethi annomestig gael eu hildio i Gronfa Gyfunol Cymru (adran 120 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006). Er hynny, er mwyn osgoi trosglwyddiadau arian parod diangen rhwng Llywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Bilio, taliadau net yn unig sy'n cael eu gwneud. Mae'r cyfrif yn dangos fel eitemau ar y cyfrif yr holl hawliau a rhwymedigaethau ardrethi annomestig sydd wedi'u talu ac nid dim ond y symiau arian parod a dderbynnir neu a delir allan.

Derbyniadau oddi wrth yr Awdurdodau Bilio (derbyniadau llai'r gost casglu)

5. Cyfraniad Awdurdod Bilio i bwlldardrethi annomestig yw'r swm a fyddai'n daladwy gan y dalwyr ardrethi yn ardal yr awdurdod os yw'r awdurdod yn ymddwyn yn ddiwyd, ar ôl caniatáu ar gyfer rhai didyniadau penodedig (ee costau casglu ac adfer). Gwneir cyfrifiad dros dro o'r swm cyn dechrau'r flwyddyn ariannol. Byddai Gweinidogion Cymru yn gwneud eu cyfrifiad eu hunain os ydynt o'r farn bod cyfrifiad awdurdod bilio yn annhebygol o fod wedi'i wneud yn unol â rheoliadau (a wnaed o dan baragraff 4). Caiff Awdurdod Bilio ailgyfrifo ei gyfraniad dros dro yn ystod y flwyddyn os bydd y swm sy'n daladwy gan dalwyr ardrethi'n gostwng islaw'r trothwy penodedig. Rhaid i Weinidogion Cymru wedyn addasu taliadau'r Awdurdod Bilio yn unol â hynny.

Addasiadau'r Blynyddoedd Blaenorol

6. Ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol, rhaid i bob Awdurdod Bilio gyfrifo ei gyfraniad blynyddol, trefnu iddo gael ei archwilio ac anfon copi o'r ffurflen hawlio heb ei harchwilio at Weinidogion Cymru. Mae'r archwilydd a benodir wedyn yn cynnal yr archwiliad ac yn anfon yr hawliad gwreiddiol, wedi'i ardystio a'i archwilio i Weinidogion Cymru. Ar ôl i'r hawliad wedi'i archwilio ddod i law, mae unrhyw addasiadau angenrheidiol yn cael eu gwneud i daliadau'r Awdurdod Bilio i gyd-fynd â'r cyfrifiad, naill ai trwy ad-dalu'r swm a ordalwyd neu fynnu taliadau ychwanegol gan yr awdurdod fel y bo'n briodol. Mae addasiadau'r blynyddoedd blaenorol a ddangosir yn y cyfrif hwn yn

ymwneud â 2020-21 a'r blynyddoedd blaenorol. Bydd addasiadau 2021-22 yn ymddangos yng nghyfrif ardrethi annomestig 2022-23.

7. Mae unrhyw newidiadau olynol i'r swm sy'n daladwy i'r Awdurdod Bilio yn y flwyddyn ariannol berthnasol (a allai ddigwydd, er enghraifft, oherwydd apeliadau a allai newid gwerthoedd ardrethol ôl-weithredol) yn cael eu trin fel addasiadau'r blynyddoedd blaenorol i gyfraniad y pwll am flwyddyn arall.

Dosbarthu'r Pwll

8. Mae swm sy'n cyfateb i amcangyfrif Gweinidogion Cymru o elw ardrethi annomestig yn cael ei ddsbarthu i'r Awdurdodau Derbyn bob flwyddyn. Mae'r swm i'w ddsbarthu'n cael ei gyfrifo gan Weinidogion Cymru cyn dechrau'r flwyddyn ariannol gan ddefnyddio amcangyfrifon o'r eitemau i'w credydu a'u debydu i'r cyfrif yn y flwyddyn. Hwn yw'r swm dosbarthadwy. Mae'n annhebygol y byddai cyfanswm taliadau i'r pwll mewn unrhyw un flwyddyn yn gyfartal yn union i'r swm dosbarthadwy. Mae unrhyw warged neu ddiffyg ar y swm hwn yn cael ei gario ymlaen.

Adolygiad o 2021-22

9. Yn 2021-22, cafodd Gweinidogion Cymru £1,136 miliwn o ardrethi annomestig a thalwyd £1,199 miliwn i'r Awdurdodau Derbyn. Mae'r cyfrif am y flwyddyn yn dangos diffyg cyfraniadau dros symiau a ddsbarthwyd o £63 miliwn.
10. Cyfanswm y derbyniadau oddi wrth dalwyr ardrethi'r rhestr ganolog yn ystod 2021-22 oedd £100.2 miliwn.
11. Mae'r gwarged o £114 miliwn a ddygwyd ymlaen o 2020-21 wedi'i ychwanegu at gyfanswm y diffyg o £63 miliwn ar gyfer 2021-22. Y gwarged a ddygwyd ymlaen ar 31 Mawrth 2022 felly yw £51 miliwn. Mae'r gwarged neu'r diffyg ar ddiwedd pob flwyddyn yn cael ei ystyried yn y cyfrifiadau ar gyfer y flwyddyn ganlynol fel bod yr holl symiau a delir i'r gronfa ardrethi annomestig, dros amser, yn cael eu ddsbarthu i Awdurdodau Derbyn.

Datblygiadau Ardrethi Annomestig yn y Dyfodol

12. Mae pecyn gwaith ar y gweill ar gyfer diwygio ardrethi annomestig yng Nghymru, sy'n cyd-fynd ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gyflwyno'r achos am ddatganioli ardrethi yn glir ac yn sefydlog a diwygio ardrethi lleol yng Nghymru.
13. Ar 29 Mawrth 2022, gwnaeth y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol ddatganiad yn amlinellu cynlluniau Llywodraeth Cymru ar gyfer diwygio ardrethi annomestig yn ystod tymor presennol y Senedd. Adeiladodd hyn ar yr adroddiad Diwygio Cyllid Llywodraeth Leol yng Nghymru: Crynodeb o'r Canfyddiadau a gyhoeddwyd ar ddiwedd tymor blaenorol y Senedd.
14. Lanswyd ymgynghoriad deuddeg wythnos ar ddiwygio ardrethi annomestig yng Nghymru ar 21 Medi 2022, gan geisio barn ar welliannau arfaethedig i'r system ardrethi annomestig.

Archwilwyr

15. Caiff y cyfrif ardrethi annomestig ei archwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

**Dr Andrew Goodall
Yr Ysgrifennydd Parhaol a'r Prif Swyddog Cyfrifyddu
Llywodraeth Cymru
12 Rhagfyr 2022**

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU'R SWYDDOG CYFRIFYDDU MEWN PERTHYNAS Â'R CYFRIF

16. Mae Adran 129(6) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn dynodi'r Ysgrifennydd Parhaol yn Brif Swyddog Cyfrifyddu ar ran Gweinidogion Cymru. Y Prif Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am drefniadaeth gyffredinol, rheolaeth a staffio Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnwys cyfrifoldeb dros systemau ar draws Llywodraeth Cymru ym maes cyllid a materion eraill, lle bo'r rhain yn briodol, a thros reoli gofyniad net Gweinidogion Cymru am arian parod.
17. O dan Atodlen 8 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gynhyrchu cyfrif ardrethi annomestig. O dan Orchymyn Gweinidogion Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 2018, caiff Gweinidogion Cymru gadw'r cyfrif ar unrhyw ffurf sy'n briodol yn eu barn hwy. Y Prif Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am baratoi a llofnodi'r cyfrif. Mae'n ofynnol i'r cyfrif gyflwyno yn briodol y derbyniadau a'r taliadau am y flwyddyn ariannol a'r balans a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn.
18. O dan Adran 133 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, caiff y Prif Swyddog Cyfrifyddu ddynodi aelodau eraill o staff Llywodraeth Cymru yn Swyddogion Cyfrifyddu Ychwanegol. Dynodwyd y Cyfarwyddwr Cyffredinol Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus gan y Prif Swyddog Cyfrifyddu yn Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol ar gyfer y cyfrif ardrethi annomestig o 12 Ionawr 2018, ac yna'r Cyfarwyddwr Cyffredinol, Adfer wedi Covid a Llywodraeth Leol o 1 Mawrth 2022. Nid yw'r dynodiad hwn yn tynnu oddi wrth gyfrifoldeb cyffredinol yr Ysgrifennydd Parhaol am y cyfrif ardrethi annomestig fel Prif Swyddog Cyfrifyddu.
19. Mae cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys y cyfrifoldeb dros briodoldeb a rheoleidd-dra'r arian cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdano, dros gadw cofnodion priodol, dros ddiogelu asedau Llywodraeth Cymru, a thros gymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac afreoleidd-dra arall, wedi'u nodi ym Memorandwm y Swyddogion Cyfrifyddu a ddyroddir gan y Prif Swyddog Cyfrifyddu ar sail canllawiau a gynhyrchir gan Drysorlys Ei Mawrhydi.
20. Nodir y berthynas rhwng y Prif Swyddog Cyfrifyddu a'r Swyddogion Cyfrifyddu Ychwanegol, fel y'i disgrifir ym mharagraff 15, a'u priod gyfrifoldebau mewn cytundeb ysgrifenedig rhwng y swyddogion o dan sylw.

Datgelu Gwybodaeth i Archwilwyr

21. Fel y Prif Swyddog Cyfrifyddu, rwyf wedi cymryd yr holl gamau y dylwn i fod wedi'u cymryd i sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gwybod am yr wybodaeth honno. Hyd y gwn i, does dim gwybodaeth archwilio berthnasol nad yw'r Archwilydd Cyffredinol yn gwybod amdani.

DATGANIAD LLYWODRAETHIANT 2021-22

Cwmpas y Cyfrifoldeb

22. Fel Prif Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn gyfrifol am sicrhau bod safon uchel o uniondeb yn y ffordd y rheolir arian cyhoeddus. Wrth gyflawni'r ddyletswydd hon, rwyf yn gyfrifol am gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n ategu'r gwaith o gyflawni polisiau, nodau ac amcanion Gweinidogion Cymru, sy'n hwyluso arfer swyddogaethau Gweinidogion Cymru yn effeithiol ac sy'n cynnwys trefniadau effeithiol ar gyfer rheoli risg.
23. Bwriedir i'r system rheolaeth fewnol reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'r risg o fethiant yn llwyr o ran cyflawni polisiau, nodau ac amcanion. Ni all, felly, ond darparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd absoliwt. Seilir y system rheolaeth fewnol ar broses barhaus sydd wedi'i dylunio i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion Llywodraeth Cymru, i werthuso pa mor debygol ydyw y caiff y risgiau hynny eu gwireddu, a'r prosesau i'w rheoli yn effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus.
24. Bu'r system rheolaeth fewnol ar waith am y flwyddyn yn dod i ben 31 Mawrth 2022 a hyd at gymeradwyo'r cyfrifon hyn, ac mae'n cyd-fynd â chanllawiau Trysorlys EM.

Datganoli Ariannol Ardrethi Annomestig a Chyfrifoldebau'r Gweinidogion.

25. Cafodd ardrethi annomestig eu datganoli yn ariannol i Weinidogion Cymru ar 1 Ebrill 2015 (mae'r cyfrifoldebau polisi wedi'u datganoli ers 1999). Mae'r refereni o ardrethi annomestig sydd ar gael i Lywodraeth Cymru bellach yn gysylltiedig yn fwy uniongyrchol â pherfformiad economi Cymru. O Ebrill 2015, daeth ardrethi annomestig yn Wariant a Reolir yn Flynyddol (AME) yng Nghyllideb Llywodraeth Cymru (gyda gostyngiad, o ganlyniad, i'r Terfyn Gwariant Adrannol (DEL)).
26. O fis Rhagfyr 2018, daeth y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd ar y pryd yn gyfrifol am y rhan fwyaf o faterion ardrethi annomestig, gan gynnwys polisi ardrethi a rheoli'r gyllideb a'r gronfa ardrethi annomestig. Bryd hynny, y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol ar y pryd oedd yn gyfrifol am ddsbarthu'r swm y gellir ei ddsbarthu drwy'r setliadau llywodraeth leol blynyddol. Yn dilyn etholiadau'r Senedd ym mis Mai 2021, daeth y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol yn gyfrifol am yr holl faterion yn ymwneud ag ardrethi annomestig a'r setliadau llywodraeth leol blynyddol.

Effaith Rhyddhad Ardrethi Covid-19 ar y Gronfa Ardrethi Annomestig

27. Cafodd cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch Cymru ei ymestyn hyd 2021-22 ar 3 Mawrth 2021 mewn ymateb i effaith barhaus pandemig Covid-19. Rhoddodd y cynllun ryddhad ardrethi i fusnesau cymwys rhwng 1 Ebrill 2021 a 31 Mawrth 2022. Bydd Llywodraeth Cymru yn talu costau'r cynllun rhyddhad ardrethi o'i alldro adnoddau. Ni fydd y

cyfraniadau i'r gronfa a'r symiau a dalwyd o'r Gronfa wedi'u heffeithio gan y cynllun ardrethi.

28. Mae'r cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yn cael ei ariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru ac mae'n defnyddio arian canlyniadol a dderbynnir gan Lywodraeth y DU. O ganlyniad, ni fydd y cynllun rhyddhad yn cael unrhyw effaith ariannol ar y swm dosbarthadwy o ardrethi annomestig yn y dyfodol.

Y Fframwaith Risg a Rheolaeth

29. Defnyddir y cyfrif ardrethi annomestig i reoli cydran sylweddol o gyllid Llywodraeth Cymru a ddarperir i lywodraeth leol yng Nghymru, ac yn ogystal â chael ei archwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, mae'r Cyfrif hwn yn destun nifer o wiriadau rheoleiddio a rheoli mewnl.
30. Seilir symiau dosbarthadwy ardrethi annomestig ar gyfer pob blwyddyn ariannol ar amcangyfrifon o'r symiau a gaiff ei gasglu ac a nodir yn Adroddiadau Cyllid Llywodraeth Leol <https://llyw.cymru/setliad-refeniw-chyfalaf-llywodraeth-leol-2021-2022>. Mae'r adroddiadau'n amodol ar gael cymeradwyaeth gan y Gweinidogion ac yn cael eu gosod gerbron Senedd Cymru. Drwy gydol y flwyddyn ariannol, rhaid i Lywodraeth Cymru hefyd wneud addasiadau i'r gofynion deddfwriaethol ar gyfer casglu ardrethi annomestig. Mae'r adroddiadau'n destun cymeradwyo gan y Gweinidogion a rhaid iddynt gael eu gosod gerbron y Senedd.
31. Mae rheolaethau penodol eraill sy'n gymwys yn cynnwys:
- Darperir yr amcangyfrifon o ardrethi annomestig i'w dosbarthu am y flwyddyn i ddod a rhagolygon ar gyfer blynyddoedd i ddod, ynghyd â nodiadau esboniadol ar ffynonellau a methodoleg, i'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol iddi eu hystyried a'u cynnwys yn ei rhagolygon o gyllid cyhoeddus y DU.
 - Drwy gydol y flwyddyn ariannol, adroddir ar y symiau o ardrethi annomestig a gasglwyd gan yr Awdurdodau Bilio i Lywodraeth Cymru trwy gyfrwng cyflwyniadau ffurfiol. Mae'r cyflwyniadau hyn, yn benodol ffurflenni ND3R, yn destun archwiliadau a gynhelir gan archwilwyr allanol.
 - Mae Incwm a Gwariant sy'n ymwneud ag ardrethi annomestig yn cael eu monitro drwy gydol y flwyddyn ariannol fel rhan o'r gweithdrefnau diwedd y mis a ddefnyddir gan Lywodraeth Cymru.

Effeithiolrwydd Rheolaeth Fewnl

32. Fel Prif Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn gyfrifol am effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnl. Rwyf yn cymryd sicrwydd gan sbectwm eang o weithgareddau ac yn cael gwybodaeth drwy waith yr archwilwyr mewnl a hefyd y rheolwyr gweithredol yn Llywodraeth Cymru sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal a chadw'r fframwaith rheolaeth fewnl ac am weithredu ar sylwadau

a wnaed gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn ei adroddiadau. Fe'm cynghorwyd ar faterion risg a sicrwydd gan y Bwrdd a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

33. Mae gan Lywodraeth Cymru Wasanaeth Archwilio Mewnol sy'n gweithredu yn unol â safonau a ddiffinnir yn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae'n cynnal rhaglen o waith archwilio yn seiliedig ar ddadansoddiad o'r prif risgiau sy'n wynebu'r sefydliad drwyddo draw. Am y flwyddyn sy'n cael ei gynnwys gan y Datganiad Llywodraethiant hwn, nid oedd unrhyw ddarnau o waith archwilio a wnaed yn benodol i ardrethi annomestig ond mae'r prosesau a'r gweithdrefnau yn y maes hwn yn bodoli mewn amgylchedd rheoli sydd wedi bod yn destun archwilio mewnol ac y bernir ei fod yn effeithiol.
34. Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol yn cyflwyno adroddiadau rheolaidd i Bwyllgor Archwilio a Risg Llywodraeth Cymru ar y cynnydd o ran rhoi'r cynllun archwilio blynyddol ar waith. Roedd hefyd Pwyllgor Archwilio a Risg ar wahân ym maes Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus a oedd yn rhoi sicrwydd i'r Prif Bwyllgor Archwilio a Risg. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol hefyd yn paratoi barn annibynnol flynyddol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y fframwaith rheoli risg, llywodraethiant a rheolaeth. Rwyf yn cyfarfod yn rheolaidd ag aelodau'r Gwasanaeth i drafod y gweithgarwch presennol a materion penodol ynghylch rheolaeth fewnol.
35. Drwy gydol y flwyddyn, parhaodd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol i gydgyssylltu ei waith â gwaith Swyddfa Archwilio Cymru. Mae protocol cydweithio yn sail i'r dull gweithredu sy'n cael ei ddefnyddio gan yr holl bartïon ac mae cyfarfodydd yn cael eu cynnal i rannu gwybodaeth.
36. Ar gyfer y flwyddyn ariannol 2021-22, roedd gan y Cyfarwyddwr Cyffredinol Addysg a Llywodraeth Leol ac, yn ddiweddarach, y Cyfarwyddwr Cyffredinol Adfer wedi Covid a Llywodraeth Leol brif gyfrifoldeb fel Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol dros reoli'r gyllideb a'r pwll ardrethi annomestig, gan gynnwys paratoi'r Cyfrif hwn.
37. Barn y Pennaeth Archwilio Mewnol, a nodir yn ei adroddiad sicrwydd blynyddol, yw y gall Llywodraeth Cymru, yn gyffredinol, gymryd sicrwydd rhesymol bod trefniadau i sicrhau llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth fewnol, o fewn y meysydd hynny sy'n cael eu hadolygu, wedi'u cynllunio a'u cymhwyso'n effeithiol yn briodol.
38. Gan ddefnyddio gwaith y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, dros y flwyddyn, rhoddodd Adroddiad Blynyddol y Cadeirydd ar gyfer 2021-22 sicrwydd rhesymol cyffredinol ar ddigonolrwydd trefniadau archwilio Llywodraeth Cymru a hefyd ar y trefniadau ar gyfer llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth fewnol i Lywodraeth Cymru, yn seiliedig ar yr ystod o sicrwydd a gyflwynwyd i'r Pwyllgor a'r wybodaeth a roddwyd iddi gan swyddogion.
39. Ar sail fy adolygiad o reolaethau mewnol a'r holl wybodaeth arall sydd ar gael imi, rwyf yn fodlon bod y rheolaethau ardrethi annomestig a oedd ar waith yn ystod y flwyddyn yn briodol.

Llywodraethu Gwybodaeth

40. Fel Prif Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau priodol ar waith i gydymffurfio â'r set graidd o fesurau gorfodol gofynnol i ddiogelu gwybodaeth yn Adrannau Llywodraeth y DU a'r Gweinyddiaethau Datganoledig. Mae'r rhain yn ei gwneud yn ofynnol imi asesu ein risg a sicrhau bod strategaethau lliniaru priodol yn eu lle.
41. Mae rheoli risg ym maes gwybodaeth yn dal yn flaenoriaeth bwysig ar draws Llywodraeth Cymru, ac mae'n nodwedd ar gofrestrau risg adrannol. Nid oedd unrhyw achosion o adrodd am golli gwybodaeth sy'n ymwneud yn benodol â'r cyfrif ardrethi annomestig.
42. Lle bo trydydd partïon yn ymdrin â'n gwybodaeth, mae'n hanfodol inni ddweud wrthynt sut i wneud hynny gan ein bod yn aml yn cadw'r rhwymedigaeth gyfreithiol dros yr wybodaeth honno hyd yn oed os y trydydd parti sy'n rhyddhau'r wybodaeth honno drwy gamgymeriad. Mae cymalau sicrhau gwybodaeth sy'n nodi'n glir sut y mae'n rhaid ymdrin â gwybodaeth Llywodraeth Cymru wedi'u cynnwys fel gofyniad safonol mewn contractau.

Dr Andrew Goodall
Yr Ysgrifennydd Parhaol a'r Prif Swyddog Cyfrifyddu
Llywodraeth Cymru
12 Rhagfyr 2022

Tystysgrif ac adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r Senedd

Barn ar ddatganiadau ariannol

Ardystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru) ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022 o dan Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988. Mae'r rhain yn cynnwys Cyfrif Derbyniadau a Thaliadau, Datganiad o Falansau a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiâu cyfrifyddu arwyddocaol. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn ar sail arian parod o dan Atodlen 8 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 a'r protocolau a luniwyd yn ôl y gofynion hynny gan Weinidogion Cymru.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn cyflwyno'n gywir falansau, derbyniadau a thaliadau Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru) ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol ag Atodlen 8 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 a'r protocolau a luniwyd yn ôl y gofynion hynny gan Weinidogion Cymru.

Barn ar reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol:

- mae'r derbyniadau a'r taliadau a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd;
- mae'r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Sail barn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safon Archwilio Rhyngwladol ar gyfer Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Audit of Financial Statements of Public Sector Entities in the United Kingdom'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio yn adran datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail ar gyfer fy marn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth a gynhwysir yn Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru) ar wahân i'r datganiadau ariannol ac adroddiad fy archwilydd ar hynny. Y Prif Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am y wybodaeth arall yn Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru). Nid yw fy marn ar ddatganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall, ac eithrio i'r graddau a nodir fel arall yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arno. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn sylweddol anghyson â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu a yw'n ymddangos fel arall ei bod wedi'i chamddatgan yn sylweddol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu

a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, yn dod i'r casgliad bod camddatganiad sylweddol o'r wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Gan nad yw deddfwriaeth a phrotocolau a roddir yn nodi cynnwys a ffurf y Datganiad Llywodraethu i'w cyflwyno gyda'r datganiadau ariannol, ni allaf gadarnhau bod y Datganiad Llywodraethu wedi'i baratoi'n briodol.

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Rhagair ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Rhagair wedi'i baratoi yn unol â'r protocol a luniwyd gan Weinidogion Cymru.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol yr wyf yn adrodd i chi amdanynt os, yn fy marn i:

- nid oes cofnodion cyfrifyddu priodol wedi'u cadw neu nid yw'r ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad wedi'u derbyn gan ganghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â hwy;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r ffurflenni a'r cofnodion cyfrifyddu;
- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer y datganiadau ariannol

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Prif Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 a'r protocolau a luniwyd yn ôl y gofynion hynny gan Weinidogion Cymru, ac am unrhyw reolaeth fewnol y mae'r Prif Swyddog Cyfrifyddu yn penderfynu ei bod yn angenrheidiol er mwyn gallu paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd o ddeunydd camddatganiad, boed hynny oherwydd twyll neu wall.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'r warrant y bydd archwiliad a

gynhelir yn unol â'r ISAs (DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi o dwyll neu wall, ac fe'u hystyriar yn berthnasol os gellid disgwyl yn rhesymol iddynt, yn unigol neu ar y cyfan, ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yw afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll. Rwy'n cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi rheolwyr a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys ystyried polisiau a gweithdrefnau Llywodraeth Cymru yn ymwneud â:
 - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i risgiau twyll, ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gall twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl.

- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Llywodraeth Cymru yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru) yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- Adolygu datgeliadau'r datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol i asesu cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod.
- Wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll drwy reol rheolaethau, profi priodoldeb cyfnodolion ac addasiadau eraill; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Gwnes i hefyd gyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau twyll posibl i'r holl dîm archwilio a gwnes i barhaus i gadw llygaid am unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid o ran canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, effeithiau rheolaethau Llywodraeth Cymru, a natur, amseriad a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditors_responsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad fy archwilydd.

Cyfrifoldebau am reoleidd-dra

Y Prif Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol.

Rwy'n gyfrifol am fynegi barn ar a yw'r derbynebau a'r taliadau wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Llywodraeth Cymru sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Adrian Crompton	24 Heol y Gadeirlan
Archwilydd Cyffredinol Cymru	Caerdydd
12 Rhagfyr 2022	CF11 9LJ

CYFRIF ARDRETHI ANNOMESTIG (CYMRU)

Cyfrif Derbyniadau a Thaliadau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022

	Nodyn	2021-22 £000	2020-21 £000
Derbyniadau			
Cyfraniadau oddi wrth yr Awdurdodau Bilio	2	1,035,931	1,050,758
Cyfraniadau oddi wrth Dalwyr Ardrethi'r Rhestr Ganolog	7	100,212	102,668
Derbyniadau Ychwanegol Gros o ganlyniad i ailgyfrifiadau terfynol ar gyfer 2020-21 a'r blynyddoedd blaenorol	4	0	1,424
Cyfanswm Derbyniadau		1,136,143	1,154,850
Taliadau			
Symiau a dalwyd i Awdurdodau Derbyn fel y Symiau Ddosbarthadwy	5	1,101,000	1,036,000
Symiau a dalwyd i Awdurdodau Bilio o ganlyniad i ailgyfrifiadau terfynol ar gyfer 2020-21 a'r blynyddoedd blaenorol	4	97,931	2,807
Symiau a dalwyd i Dalwyr Ardrethi'r Rhestr Ganolog o ganlyniad i ailgyfrifiadau terfynol		0	1,763
Cyfanswm y Symiau a Ddosbarthwyd		1,198,931	1,080,570
Ynghyd â gwarged/diffyg cyfraniadau dros symiau a ddosbarthwyd am y flwyddyn		(62,788)	74,280
Datganiad o Falansau			
		2021-22 £000	2020-21 £000
Balans ar 1 Ebrill		114,275	39,995
Ynghyd â gwarged/diffyg cyfraniadau dros symiau a ddosbarthwyd am y flwyddyn		(62,788)	74,280
Balans ar 31 Mawrth	8	51,487	114,275

Dr Andrew Goodall
Yr Ysgrifennydd Parhaol a'r Prif Swyddog Cyfrifyddu
Llywodraeth Cymru
12 Rhagfyr 2022

Mae'r nodiadau canlynol yn rhan o'r Cyfrif hwn.

NODIADAU I'R CYFRIF

- 1 O dan baragraff 1 o Atodlen 8 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi cyfrif, a elwir yn Gyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru), ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn y ffurf y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn briodol. Mae'r cyfrif yn cael ei baratoi ar sail arian parod a rhaid iddo gyflwyno yn briodol y derbyniadau a'r taliadau am y flwyddyn ariannol a'r balans a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff Cyfrif Ardrethi Annomestig (Cymru) ei archwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn unol â Pharagraff 1(4) o Atodlen 8 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988.
- 2 Mae'n ofynnol i Awdurdodau Bilio gyfrifo eu cyfraniad ardrethi annomestig am y flwyddyn cyn iddi ddechrau ar sail rhai rhagdybiaethau penodedig (y swm dros dro): paragraff 5(2) ac i wneud eu cyfraniad mewn rhandaliadau rheolaidd yn ystod y flwyddyn (paragraff 5(5)). Cyfanswm y cyfraniadau a gyfrifwyd gan yr Awdurdodau Bilio ar gyfer 2021-22 oedd £1,036 miliwn.
- 3 Ar ôl diwedd y flwyddyn, mae'r cyfraniad yn cael ei ailgyfrifo ar sail gwybodaeth alldro (paragraff 5(6)) a gwneir taliadau addasu i'r Awdurdodau Bilio neu ganddynt fel y bo'n briodol.
- 4 Roedd yr addasiadau alldro a wnaed yn cynnwys derbyniadau o ddim gan Awdurdodau Bilio a thaliadau a wnaed i Awdurdodau Bilio o £97.9 miliwn. Cafodd y rhain eu hildio a chodwyd tâl amdanynt i Gronfa Gyfunol Cymru.
- 5 Talodd Gweinidogion Cymru allan y swm dosbarthadwy o £1,101 miliwn ar gyfer 2021-22, fel y nodir yn yr Adroddiadau Cyllid Llywodraeth Leol ar gyfer 2021-22 (fel y'i diwygiwyd). Talwyd y swm dosbarthadwy i'r Awdurdodau Derbyn yn gyfrannol i'w poblogaethau oedolion preswyl.
- 6 Er bod y cyfrif yn dangos swm llawn cyfraniadau oddi wrth yr Awdurdodau Bilio a'r swm dosbarthadwy, yn ymarferol mae'r symiau hyn yn cael eu debydu yn erbyn ei gilydd a dim ond taliadau net sy'n cael eu gwneud. Mae hyn yn osgoi trosglwyddiadau arian parod diangen rhwng Gweinidogion Cymru a'r Awdurdodau Bilio.
- 7 Ar 31 Mawrth 2022, roedd Cyfrif Derbyniadau'r Rhestr Ganolog yn dangos balans o ddim, am fod cyfanswm y derbyniadau o £100.2 miliwn am y flwyddyn wedi'i ildio i Gronfa Gyfunol Cymru. Roedd Cyfrif Taliadau'r Rhestr Ganolog hefyd yn dangos balans o ddim.
- 8 Mae gwargedau ar ddiwedd y flwyddyn yn cael eu cario ymlaen trwy ddebydu'r cyfrif am y flwyddyn a chredydu cyfrif y flwyddyn ganlynol. Mae unrhyw ddiffyg ar ddiwedd y flwyddyn yn cael ei gario ymlaen i'r flwyddyn ganlynol trwy gredydu cyfrif y flwyddyn bresennol a debydu cyfrif y flwyddyn ganlynol. Diben hyn yw sicrhau, pan gymerir blynyddoedd ynghyd, fod yr holl ardrethi annomestig sy'n cael eu talu i'r pwll yn gyfwerth â'r symiau sy'n cael eu dosbarthu i'r Awdurdodau Derbyn.